

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep.
0030 OSLO

9711 LEAVDNJA - LAKSELV
Postboks 53 - Laatasveien
Organisasjon NO 975 617 661
Bankgiro 7593.05.02162
Mobil 918 00 117
Epost geir@sagat.no

UTTALELSE - NRKS BIDRAG TIL MEDIEMANGFOLDET

1. Orientering om Sálas

Sálas - Sámi lágádus- ja aviisasearvi (Samisk forlegger- og avisforening) er interesseorganisasjon for forlags- og utgivervirksomhet i Sápmi. Foreningens formål er å arbeide for:

- Å forsvare og styrke ytringsfriheten i Sápmi og i verden forøvrig.
- Å øke respekten for urbefolkningenes kulturelle ytringer, samt for opphavsretten og for forleggere og utgiveres skapende rolle.
- At samisk språk og kultur skal overleve, og for å styrke og utvikle litteraturens og journalistikkens kår i Sápmi.
- Å synliggjøre, forsvare og styrke posisjonen til samiske forleggere og utgivere og ta vare på deres faglige og økonomiske interesser.

Sálas har i oppgave:

- Å forhandle og inngå avtaler med myndighetene om støtte til utgivelser for det samiske folk, ut fra det forhold at det ikke eksisterer et bæredyktig marked i Sápmi.
- Å forhandle og inngå avtaler om utgivelser av verk og om distribusjon av publikasjoner, når dette aktuelt.

2. Staten Norge - en union med Sápmi

Staten Norge er etablert på territoriet til to folk, nordmenn og samer. Dette er behørig erkjent og fastslått av kong Harald som Norges statsoverhode.

Norges grunnlov § 108 bestemmer:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

Det nye Stortinget skal behandle fremlagte forslag om grunnlovsendring med formål å ytterligere styrke rettsvernet for det samiske urfolket i Norge.

Norge ble selvstendig stat for 113 år siden, i 1905, da unionen med Sverige ble oppløst. Det faktum at staten Norge er tufta på to folks territorium pålegger staten et særlig ansvar overfor samene.

Den norske staten er også folkerettslig forpliktet til å etterleve internasjonale konvensjoner og erklæringer, blant annet FNs erklæring om sivile og politiske rettigheter, ILOs konvensjoner nr 169 om urfolks rettigheter og FNs erklæring for urfolks rettigheter med videre.

Det samiske samfunnet er under oppbygging. Mens Stortinget ble etablert i 1814, ble Sametinget først etablert i 1989. Tradisjonelt har det vært fire samiske hovedspråk i Norge: Sørsamisk, lulesamisk, nordsamisk og skoltesamisk. Flere av språkene har status som truet eller utdødd. Flertallet av samene i Norge er analfabeter i eget morsmål, eller har tapt språket grunnet fornorskning.

Vi sliter fortsatt med ettervirkning av statens langvarige fornorskning og beinharde undertrykking av det samiske. Både språket, kulturen og identiteten har vært under sterkt press og er fortsatt sårbart. Mye har bedret seg, men mye gjenstår ennå.

Stortinget vedtok i 2017 å opprette en sannhets- og forsoningskommisjon for fornorskningspolitikk og annen urett begått mot det samiske og det kvænske folk i Norge.

Som alle andre folk har samene behov for demokrati og ytringsfrihet. Det frie ord er like viktig for Sápmi som for resten av verden. Men samisk presse er spesielt sårbar. Mens Norge forøvrig har en mangfoldig og rik avisflora, finnes kun to samiske dagsaviser, Ávvir og Ságat.

Samene bor spredt over enorme geografiske områder, tradisjonelt fra Grense Jakobselv i nordøst til Femunden i sør. Bortsett fra fem kommuner i Finnmark utgjør vi en minoritet av lokalbefolkningen. Lange avstander, spredt bosetting, svakt næringsgrunnlag og språklige forhold gjør at det ikke finnes noe bærekraftig marked for samiske aviser.

For å overholde Norges forpliktelser etter grunnlovens § 100 (ytringsfrihet) og § 108 (sameparagrafen) samt etter folkeretten må staten gi tilstrekkelige rammebetingelser slik at den samiske dagspressen blir i stand til å løse sitt viktige samfunnsoppdrag.

3. Høring - NRKs bidrag til mediemangfoldet

Kulturdepartementet har den 13.04.2018 sendt på høring rapporten om NRKs bidrag til mediemangfoldet.

Vi finner det naturlig å avgrense vår uttalelse til NRK Sápmi og samisk dagspresse.

Samisk kringkasting og samisk dagspresse står i en helt spesiell og særegen situasjon. Dette har sammenheng med at samene er et statsbærende urfolk i Norge, hvor nasjonalstaten har spesielle forpliktelser.

Vi viser her til grunnlovens § 100 om statens plikt for å tilrettelegge for en åpen og opplyst offentlig samtale, samt grunnlovens § 108 om statens plikt for å sikre samisk språk, kultur og samfunnsliv. Disse bestemmelser i grunnloven er fundamentale forpliktelser for å ivareta og sikre demokrati, informasjon og ytringsfrihet i samfunnet generelt og i det samiske samfunnet spesielt.

På samme måte som det er viktig for nasjonen Norge å ha en nasjonal allmennkringkaster som NRK, er det viktig for det samiske samfunn å ha en samisk allmennkringkaster. Med det er like viktig med et mangfold hvor den samiske dagspressen samlet har likeverdige redaksjonelle ressurser som den samiske allmennkringkastingen.

Vi registrerer at det samiskrelaterte innholdet i NRK ifølge Medietilsynets rapport synes relativt liten i forhold øvrig innhold. Statistikken for NRK Super viser kun 1,8 % samisk innhold, mens NRK P2 kun har 0,3 % innhold med samiske sendinger og samisk kultur. På NRK.no er det samiske innholdet noe større, med 3,0 % fra Sápmi. For de øvrige kanaler er ikke fremlagt statistikk som synliggjør det samiske innholdet.

De fremlagte tall tydeliggjør at det fortsatt er behov for å styrke og utvikle NRK Sápmi som en samisk allmennkringkaster. Det er også viktig at NRK Sápmi har en størst mulig selvstendig stilling, med budsjettmessig frihet samt redaksjonell frihet til å publisere saker med samisk perspektiv og vinkling, selv sagt innenfor rammen av vanlige presseetiske regler.

For å sikre et samisk mediemangfold må både den samiske allmennkringkastingen og den samiske dagspressen ha tilstrekkelige ressurser til å løse sine viktige samfunnsoppdrag. Den fremlagte rapporten viser at NRK har 3.400 ansatte, hvorav halvparten eller cirka 1.700 er faste journalistiske årsverk. Av disse har NRK Sápmi 67 faste journalistiske årsverk.

Til sammenligning kan nevnes at tallene for samisk dagspresse er følgende per mai 2018:

<i>Avis</i>	<i>Journalister</i>	<i>Redaksjonsledelse</i>	<i>Øvrige ansatte</i>	<i>Sum</i>
Ávvir	10,5	3	4,5	18
Ságat	11	3	8	22
Sum	21,5	6	12,5	40

NRK Sápmi har altså over tre ganger så mange journalister som de to samiske dagsavisene til sammen. Dette er et åpenbart misforhold som bør rettes opp ved å øke pressestøtten til samiske dagsaviser.

Det er viktig å styrke bredden i det samiske mediemangfoldet, for å unngå monopolisering og ensretting av samisk journalistikk.

Forøvrig har den samiske dagspressen gode erfaringer med samarbeid med NRK Sápmi. Dette samarbeidet mellom NRK Sápmi og samisk dagspresse bør videreføres og utvikles. Her bør avisene ha tilgang til NRK sine arkiv og fritt kunne bruke billedmateriale mot kildeangivelse.

Videre bør NRKs bidrag til mangfold bety at dagspressen får tilgang til NRKs ressurser og kompetanse på blant annet nett-presentasjon (kart, tabeller, grafisk streaming m.v.) samt fri tilgang til meningsmålinger.

Vi trenger også tilgang til NRKs kurskatalog, samt adgang til gratis deltakelse på de kompetansehevingstiltak som vi finner interessante.

Vi minner om at NRK-plakatens § 14 pålegger at «NRK skal ha et selvstendig ansvar for å bidra til det norske mediemangfoldet (regionalt og nasjonalt)». Dette må selvsagt gjelde fullt ut også i forholdet mellom NRK Sápmi og samisk dagspresse. Altså at NRKs selvstendige ansvar må omfatte både det norske **og det samiske** mediemangfoldet.

4. Konklusjon

1. Det samiske mediemangfoldet med samisk allmennkringkasting (NRK Sápmi) og samiske dagsaviser (Ávvir og Ságat) må styrkes og utvikles.
2. Pålegget i NRK-plakatens § 14 om NRKs selvstendig ansvar må omfatte både det norske og det samiske mediemangfoldet.
3. NRK Sápmi har 67 faste journalistiske årsverk, mens Ávvir og Ságat samlet har 22 journalister. Det er et åpenbart misforhold at den samiske dagspressen tilsammen har mindre enn 1/3 av de journalistiske ressursene til den samiske allmennkringkastingen. Pressestøtten til samiske dagsaviser må opptrappes for å utjevne forskjellen.

Leavdnja/Lakselv, den 29.05.2018.

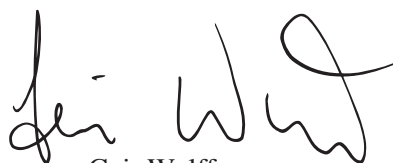
Med vennlig hilsen

Sálas - Sámi lágádus- ja aviisasearvi

Avisseksjonen

Kari Lisbeth Hermansen

Geir Wulff

Kopi:

Styret i Sálas

Sametinget

Kommunaldepartementet

Norsk presseforbund

Medietilsynet